

Debatt

debatt@dn.no

Uforstand fra menneskerettighetsdomstolen

En fersk dom om norsk barnevern tolker visse prinsipper som så ufravikelige at resultatet kan skade de svakeste blant oss.

Syv dommere i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) avsa 6. september en dom som kan forverre livet for et sårbart barn. I denne Jansen-saken hadde en rekke norske fagfolk og myndigheter i en årelang saksbehandling fra feltarbeidere til Høyesterett trukket samme konklusjon: Et sårbart barn som allerede ut fra mangelfull omsorg viste tilknytningsproblemer og annet, burde skjermes mot sin biologiske familie.

Moren var nitten år gammel da hun fødte barnet, og kunne ikke lese eller skrive fordi hennes far hadde nektet henne å gå i skole. Hun var ikke i stand til å vise omsorg for seg selv og barnet, og hun avsto hjelp fra barnevernet som hun og den lille jenta åpenbart trengte.

I få saker er man så avhengig av konkrete, faglig baserte vurderinger og observasjoner som ved barnevern. De syv dommerne i Strasbourg kom fra Bulgaria, Latvia, Aserbajdsjan, Georgia, Østerrike og Tyskland, samt fra Norge (som forbausende nok ikke dissenter). Basert på en nesten utelukkende skriftlig saksbehandling uten et personlig møte med partene satte EMD enstemmig og suverent til side norske myndigheters og norsk fagfolks samstemte vurderinger av dette lille barnets beste.

EMD brøt dermed sine egne løfter om å gi mer plass til statenes egne skjønn der det er særlig naturlig.

Piken kom til verden i 2011 med to 19 år gamle romfolk som foreldre. Forholdet var brutt da barnet ble født, og moren oppga ikke farens navn. Hun bodde hos sin egen far (heretter «bestefaren»), som imidlertid raskt kastet ut henne og det nyfødte barnebarnet. Så ble det runder mellom offentlig omsorgshjem, tilbake til bestefar, med mye vold og så videre.

Bestefaren knivstakk et nabopar han mente hadde hjulpet datteren til å komme seg unna. Skadene var så alvorlige at han fikk fire og et halvt års fengsel.

Moren fikk økonomisk støtte til egen bolig, men ble kastet ut fordi hun rotet med økono-

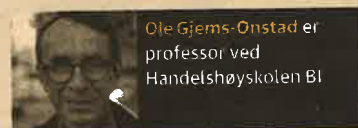

Dommer fra EMD har konsekvenser – i hvert fall i Norden og en del land i Nord-Europa, skriver artikkel-forfatteren. Foto: Vincent Kessler/Reuters/NTB Scanpix

Innlegg Ole Gjems-Onstad

mien, ikke betalte husleie og ga mottatt støtte videre til bestefaren.

Tester viste at spedbarnet var i ferd med å pådra seg grunnleggende psykologiske skader. Etter en totalvurdering ble jenta

Ole Gjems-Onstad er professor ved Handelshøyskolen BI

plassert i fosterhjem. En av fosterforeldrene forfølges en gang i en bil som tilhører bestefaren, som har uttalt at han vil bortføre datteren og barnebarnet og drepe datteren. Faren for kidnapping vurderes som

reell og bestefaren som virkelig farlig.

Selv noe besøkskontakt mellom barn og mor og far antar man kan gi bestefaren mulighet for å identifisere barnets bolig. Å sikre moren og barnet mot bestefaren hvis han kjenner adressen, antar man vil kreve urealistiske sikkerhetstiltak.

På alle ledd står fagpsykologisk ekspertise bak barnevernets avgjørelser. Man tør knapt spekulere over hvor mye ressurser saken har tatt – på bekostning av andre nødstedte i en verden der ressursene alltid er begrenset.

EMD godtar beskrivelsen av de ekstreme leveforholdene og barnets sårbarhet. Men så begår domstolen en karakteristisk feil: Man fortolker visse prinsipper så absolutt at resultatet kan skade de svakeste blant oss. De syv dommerne gjør det til et nærmest ufravikelig prinsipp at barn har best av å opprettholde en kontakt med sine biologiske foreldre, ikke minst når man tilhører minoriteter, som romfolk, der fosterforeldre kan ha problemer med å bidra til etnisk identitet.

Prinsippet er riktig. Men

verden er mer mangfoldig enn EMDs fremmedgjorte juristeri. Ikke absolutt alt familieliv bør vernes, ikke all kontakt med biologiske foreldre er tjenlig. Knivstikking, drapstrusler, en mor på 19 år som er blitt nektet å lære å lese og skrive; det blir ikke lett mye verre.

Livsfernt blir det også når moren får tilkjent 245.000 som erstatning for de ulemper saken hadde voldt henne, men ingen ord om sikring av penger, en voldelig bestefar i bakgrunnen og så videre. Det minner om de store erstatninger EMD har tilkjent terrorister (men som for eksempel Polen fornuftig nok ikke skal ha oppfylt).

Dommer fra EMD har konsekvenser – i hvert fall i Norden og en del land i Nord-Europa. For Russland og Erdogan Tyrkia synes de mindre begrensende. Utvilsomt har barnevernet gått for sterkt inn i enkelte tilfeller. Men EMD kan forsterke de motsatte feil, som er de mest bekvemme: ikke å gripe inn.

I andre land med andre syn på utviklingspsykologi og barneoppdragelse har det vært protestert mot norsk barnevern. EMDs avgjørelse kan virke som

Debatten om menneskerettsjusen i DN i 2017

- 28. juni. Ole Gjems-Onstad: Menneskerettsjusen er en demokratisk utfordring.
- 3. juli. Ole Gjems-Onstad: Hyperinflatert og devaluert.
- 4. juli. Petter Wille og Kristian Reinert Haugland Nilsen: Menneskerettigheter til folket.
- 7. juli. Eirik Holmøyvik: Overdreven frykt.
- 8. juli. Hans Petter Graver: Menneskerettigheter – utopi og vern.
- 10. juli. Vidar Strømme: Presset mot menneskerettighetene
- 12. juli. Janne Haaland Matlary: Menneskerettigheter mot politisk makt.
- 13. juli. Andreas Føllesdal og Geir Ulfstein: Truer menneskerettene demokratiet?
- 15. juli. Tor Inge Harbo: Bare politikk?
- 19. juli. Ole Gjems-Onstad: Eksistensiell blindvei.
- 22. juli. Vidar Strømme: Rettsstat og menneskerettigheter.
- 29. juli. Anine Kierulf: Kunsten å vedlikeholde en agurk.
- 31. juli. Andreas Gahr Brunsvig: Politisk maktkamp.
- 5. august. Andreas Skartveit: Tidlaus og apolitiske menneskerettar?
- 7. august. Janne Haaland Matlary: Selvinlysende sannheter
- 9. august. Ole Gjems-Onstad: Menneskerettsdramaet i Middelhavet
- 15. august. Frode Elgesem: Folkestyret forvirrer ikke
- 18. august. Vigdis Evestad: Asylretten under press
- 28. august. Ole Gjems-Onstad: Menneskerettigheter i sort og hvitt

en ettergivelse overfor den type populisme. Desto viktigere er det at barnevernet får hjelp til å gjøre jobben sin: Ivareta sårbare barns beste ut fra barnepsykologiske vurderinger, og ikke gi etter for uforstand, nå senest fra EMD.

Ole Gjems-Onstad, professor ved Institutt for Rettsvitenskap og styring ved Handelshøyskolen BI, forfatter av boken «Menneskerettigheter – en verden uten helvete»